

Māteru Juris (1845—1885) pēc pagasta skolas beigšanas izglītību ieguvis pašmācības ceļā. Daudz un dažādās vietās strādājis par pagasta rakstvedi, jau šajā darbā ieguvis praktiskas juridiskas iemaņas. 1873. g., kad viņš strādāja Piltenes magistrātā par rakstvedi, viņu ievēroja Kurzemes gubernators un iecēla par Kurzemes gubernas tipogrāfijas inspektoru un tulku. Šajā amatā Māteru Juris samērā labi apguva Kurzemes zemnieku tiesības un kļuva populārs kā sabiedriska darbinieks, sāka darboties arī kā žurnālists un rakstnieks. 1879. g. ar pseidonīmu Teodors Rolands «Baltijas Zemkopī» publicēja romānu «Sadzīves vilņi», kas tai pašā gadā iznāca arī grāmatā. Romāns veltīts Baumaņu Kārlim. Vienā laikā ar «Sadzīves vilņiem» iznāca brāļu Kaudzišu «Mērnieku laiki». Abi romāni mūsu literatūrā nodibina romāna žanru. Atšķirībā no brāļiem Kaudzītēm Māteru Juris pliekanā stilā attēlo muižas dzīvi klaušu laikos. Tikai dažos fragmentos, notēlojot muižas kalpotāju attiecības, parāda arī reālistiskas ainas. Romānam bez tam ir arī tendence samierināt latviešu zemniekus ar muižniekiem.

Strādājot gubernas tipogrāfijā un tulkojot dažādus juridiskus rakstus, Māteru Juris arī pats saraksta darbus par juridiskiem jautājumiem, galvenokārt domātus zemniekiem. Tā Māteru Juris iegūst zemnieku tiesību zinātāja autoritāti, viņš devis arī virkni latvisko juridisko terminu. Daudz raksta par zemnieku tiesībām un vēršas pret muižnieku privilēģijām. Ar to viņš iegūst pat tāda cilvēka slavu, kurš cīnās ne tikai par zemnieku, bet visas tautas nākotni. Ed. Veidenbaums šajā sakarībā veltīja viņam dzejoli:

*Tik ērkšķiem bij kaisīts tavs darbīgais mūžs.
Vēl piemiņu skauģi kapā tev grūž;
Bet velti: kā ziemeļos atspīdums sārts,
Drīz celsies un mūžīgi dzīvos tavs vārds.*

Ed. Veidenbaums pārvērtē Māteru Jura nozīmību.

Māteru Jura popularitāti vēl palielina viņa ilggadīgais konflikts ar Rīgas Latviešu biedrību un «Baltijas Vēstnesi». Kā laika biedri liecina, konflikta sākumi ir pavisam niecīga rakstura, bet, tā kā Māteru Juris bija strīdīgs un neiecietīgs, un viņa pretinieki pārāk iedomīgi un lielmanīgi, tad šī plēšanās pārvēršas īstā preses karā. Gan «Baltijas Vēstnesis», gan Māteru Juris savai avīzei izdod īpašus pielikumus šim savstarpējam karam. Tas, ka Māteru Juris nebaidās no tik krasiem strīdiem, viņam piešķir īpašu oreolu. Viņš iet pat tik tālu, ka uzraksta romānu paskvilu «Patriotisms un mīlestība», kurā izsmej Rīgas Latviešu biedrības aprindas.

Baltijas Zemkopis.

Divi reizes nedēļā.

Šķīta 100 kopas: par 1. klasi 100 kopas 1875 — 1 r. 30 f., par 2. klasi 200 kopas 1 r. 10 f., par 3. klasi 300 kopas 1 r. 10 f., par 4. klasi 400 kopas 1 r. 10 f., par 5. klasi 500 kopas 1 r. 10 f., par 6. klasi 600 kopas 1 r. 10 f., par 7. klasi 700 kopas 1 r. 10 f., par 8. klasi 800 kopas 1 r. 10 f., par 9. klasi 900 kopas 1 r. 10 f., par 10. klasi 1000 kopas 1 r. 10 f.

N. 3.

Trešdiena, 14. Maijs.

1875.

Laikraksta «Baltijas Zemkopis» tituls

Romānu publicē «Tiesu Vēstnesis». Ka šis romāns, tā savstarpēju kiviņu raksti pārsniedz solīdas preses robežas. Mākslinieciskā vērtība Māteru Jura romāniem niecīga.

Pati lielākā Māteru Jura kaislība bija periodisko izdevumu izdošana. Atrazdamies nemitīgā naudas trūkumā, kas daļēji izskaidrojams ar nelīdzsvarotu dzīves veidu un nemitīgiem plānojumiem un pasākumiem, viņa periodiskie izdevumi tam sagādāja nepārtrauktas rūpes un galu galā patrināja nāves stundu.

1875. g. Māteru Jura izdeva un rediģēja nedēļas avīzi «Baltijas Zemkopis». Šis laikraksts sākumā pretendēja kļūt par latviešu zemkopības avīzi. Māteru Jura bija gan veikls sabiedrisko un juridisko jautājumu risinātājs, taču ar mazām teoretiskām zināšanām lauksaimniecībā, un lauku darbus viņš varēja iepazīt, vērojot pa pagasta skrivera istabas logu. Gaidītos rezultātus nedeļa arī mēģinājums piesaistīt avīzes darbā lauksaimniecības skolas audzēkņus. Laikraksts drīz vien kļuva par sabiedriski politisku nedēļas avīzi.

«Baltijas Zemkopim» ir vairāki regulāri pielikumi: «Skola», kas vēlta skolas dzīvei un pedagogijai, «Baltijas Zemkopja» pielikums, kur ievietoti beletristiski un satiriski sacerējumi. Redakcijas līdzstrādnieku vidū bija literāti Ernests Sēnberģis, Lapas Mārtiņš, dramaturgs Adolfs Alunāns u. c. Tomēr Māteru Jura dabā nebija mierīga sadzīvošana arī ar saviem līdzstrādniekiem, radās konflikti. Tā apvainojies no avīzes aizgāja Sēnberģis. Sevišķi asā formā izvērtās konflikts ar Adolfu Alunānu. Pēkšņi avīzes vēstulniekā parādījās ziņojums: «*Adolf Alunāns. Papiru kurvī!*» Māteru Jura acīmredzot bija pārāk zemu novērtējis A. Alunānu kā pretinieku. Gan savās kuplējās, gan satīrās A. Alunāns nekad neaizmīrsa pieminēt «Baltijas Zemkopis» un Māteru Juri. Māteru Jura pat mēģināja A. Alunānu iesūdzēt, bet, tā kā nespēja nodziedāt kupleju, kurā viņš izsmiets, prāva beidzās bez panākumiem.

Avīzei ir arī virkne neregulāru pielikumu. To vidū «Turku kara pulki» attēlos, «Tagadējais krievu karš» u. c. Kaut arī laikraksts ieguva diezgan lielu lasītāju skaitu, Māteru Jurim neizdevās pārvarēt materiālās grūtības, kas saistītas ar tā izdošanu. 1879. g. laikrakstu iekārāja vairākām personām, kuras izveidoja «Baltijas Zemkopja» sabiedrību, kas bija laikraksta faktiskā izdevēja no 1879. gada. Sabiedrības pārstāvji bija fabrikants A. Abrants un literāts un grāmatu tirgotājs (pēc izglītības ārsts) Pūcišu Ģederts (īstajā vārdā G. Eilenbergs). Avīze pamazām zaudēja tautā savu popularitāti. 1883. g. «Baltijas Zemkopja» koncesiju nopirka akciju sabiedrība «B. Dirīķis un biedri» un 1885. g. jāva avīzei izbeigt eksistenci.

1880. gadā, t. i., gadu pēc tam, kad Māteru Jurim nākas zaudēt

Baltijas Zemkopi», viņš nodibina jaunu nedēļas avīzi — «Tiesu Vēstnesis». Praktiskā darbā viņš bija pierādījis, ka ir pratējs zemnieku tiesību jautājumos, tādēļ spēja izveidot pirmo juridisko izdevumu mūsu žurnālistikā. Bet jau «Baltijas Zemkopja» liktenis pierādīja, ka bez naudas avīzi izdot nevar, un tai laikā Kurzemē vēl nebija tik daudz lasītāju, lai ar abonēšanas maksām varētu segt visus izdošanas izdevumus. Puslīdz regulāri avīze iznāk līdz 1881. g. 15. jūlijam, tad tās iznākšana apstājas. Lai nezaudētu koncesiju, ir pietiekami, lai gadā izdotu vismaz vienu periodiska izdevuma numuru. Šo obligāto «Tiesu Vēstneša» numuru Māteru Juris izdeva 1882. g. 12. jūlijā. 1883. g. laikraksts iznāk no 9. jūlija līdz 30. decembrim, 1884. g. no 6. janvāra līdz 16. maijam. Daudzo parādu dēļ Māteru Juris galu galā nonāk cietumā. Te viņš saraksta lielāko daļu darbam «Vidzemes un Kurzemes Privāttiesību likumu grāmata». Sarūgtināts un aizmirsts rakstnieks, avīžnieks un jurists mirst ar trieku 1885. gadā.